

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl
(Dyddiad Cyhoeddi'r Gofrestr Etholiadol) (Cymru) (Coronafeirws) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan yr Adran Llywodraeth Leol a Democratiaeth ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog/Dirprwy Weinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Dyddiad Cyhoeddi'r Gofrestr Etholiadol) (Cymru) (Coronafeirws) 2020.

Julie James, y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol
14 Gorffennaf 2020

RHAN 1

1. Disgrifiad

Mae'r rheoliadau hyn yn pennu'r dyddiad cyhoeddi terfynol erbyn pryd y mae rhaid i Swyddog Cofrestru Etholiadol gyhoeddi'r gofrestr ddiwygiedig o etholwyr llywodraeth leol yng Nghymru yn dilyn canfasiad blynyddol 2020, yn unol ag adran 13(1)(a) o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 ("Deddf 1983"). Mae'r rheoliadau'n symud y dyddiad hwnnw o 1 Rhagfyr 2020 i 1 Chwefror 2021. Mae hyn i bob pwrpas yn rhoi dau fis ychwanegol i Swyddogion Cofrestru Etholiadol gwblhau canfasiad blynyddol 2020 a chyhoeddi eu cofrestr etholiadol ddiwygiedig er mwyn ystyried effaith y pandemig COVID-19 ar awdurdodau lleol.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Dim.

3. Y cefndir deddfwriaethol

Mae'r gofyniad i gynnal canfasiad blynyddol wedi'i nodi yn adran 9A ('Registration officers: duty to take necessary steps') ac adran 9D ('Maintenance of registers: duty to conduct canvass in Great Britain') o Ddeddf 1983.

Mae adran 9D o Ddeddf 1983 yn gosod dyletswydd ar Swyddogion Cofrestru Etholiadol ym Mhrydain Fawr i gynnal canfasiad blynyddol yn yr ardal lle maent yn gweithredu. Diben y canfasiad yw cael enwau a chyfeiriadau personau sydd â hawl i gael eu cofrestru a'r rhai sydd wedi'u cofrestru ond nad oes ganddynt hawl i hynny.

Mae adran 9A o Ddeddf 1983 yn gosod dyletswydd ar Swyddogion Cofrestru Etholiadol i gymryd yr holl gamau angenrheidiol i gynnal eu cofrestr a sicrhau, lle bo hynny'n rhesymol ymarferol, fod pob person sydd â hawl i gael ei gofrestru wedi'i gofrestru. Mae cymryd yr holl gamau angenrheidiol yn cynnwys anfon y ffurflen ganfasio ac ymweld ag aelwydydd unwaith neu ragor.

Mae adran 13(1)(a) o Ddeddf 1983 yn gosod dyletswydd ar Swyddogion Cofrestru Etholiadol i gyhoeddi fersiwn ddiwygiedig o'u cofrestr etholiadol wedi i'r canfasiad blynyddol ar gyfer y flwyddyn honno ddod i ben a dim hwyrach na 1 Rhagfyr ym mhob blwyddyn, neu erbyn dyddiad hwyrach y gellir ei ragnodi drwy reoliadau. Yr unig eithriad, o dan adran 13(1A) o Ddeddf 1983, yw os digwydd i etholiad gael ei gynnal rhwng 1 Gorffennaf a 1 Rhagfyr yn ardal y Swyddog Cofrestru Etholiadol, bydd y dyddiad cyhoeddi terfynol ar gyfer y gofrestr etholiadol ddiwygiedig yn newid yn awtomatig i 1 Chwefror y flwyddyn ganlynol.

Gwneir y rheoliadau hyn o dan y weithdrefn penderfyniad cadarnhaol.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Mae'r canfasiad presennol yn casglu gwybodaeth am ychwanegiadau a newidiadau posibl i'r gofrestr etholiadol, a dileadau posibl ohoni. Ers cyflwyno Cofrestru Etholiadol Unigol yn 2014, rhaid i Swyddogion Cofrestru Etholiadol wahodd darpar etholwyr newydd yn unigol i wneud cais i gofrestru i bleidleisio, a gwirio eu hunaniaeth, cyn y gellir eu hychwanegu at y gofrestr etholiadol. Mae'r broses hon yn digwydd ar wahân i'r canfasiad blynyddol ond mae'n gallu digwydd ar yr un pryd, a dyna sy'n digwydd fel arfer.

Mae canfasio blynyddol yn digwydd yn y cyfnod rhwng 1 Gorffennaf a 1 Rhagfyr. Mae'n digwydd yn sgil gofyniad i Swyddogion Cofrestru Etholiadol gyhoeddi cofrestr etholiadol ddiwygiedig ar gyfer eu hardal erbyn 1 Rhagfyr. Yr unig eithriad i hyn yw pan fydd etholiad yn cael ei gynnal yn eu hardal rhwng 1 Gorffennaf a 1 Rhagfyr, pan gaiff y dyddiad olaf ar gyfer cyhoeddi'r gofrestr etholiadol ddiwygiedig ei ymestyn yn awtomatig i 1 Chwefror y flwyddyn ganlynol. Mae hyn yn rhoi dau fis ychwanegol i Swyddogion Cofrestru Etholiadol gwblhau eu canfasiad a llunio eu cofrestr etholiadol ddiwygiedig.

Mae'r pandemig COVID-19 wedi cael effaith sylweddol ar waith awdurdodau lleol a thimau gwasanaethau democrataidd, gyda rhai aelodau o staff yn cael eu hadleoli i feysydd lle mae angen cymorth a llawer mwy yn gweithio gartref. Gall y trefniadau hyn ei gwneud yn anodd cyflawni swyddogaethau arferol, gan gynnwys argraffu, derbyn ffurflenni, canfasio dros y ffôn etc. Er bod y broses ganfasio flynyddol wedi cael ei moderneiddio yn ddiweddar, mae rhai elfennau yn parhau i gael eu cwblhau ar bapur ac yn dibynnu ar waith staff mewn timau gwasanaethau etholiadol mewn awdurdodau lleol i anfon a derbyn gohebiaeth bapur.

Mae trefniadau cadw pellter cymdeithasol iechyd y cyhoedd sydd ar waith ar hyn o bryd yn achosi ansicrwydd o ran gallu Swyddogion Cofrestru Etholiadol i ganfasio'n llwyddiannus a chofrestru etholwyr. Diben y rheoliadau hyn yw cydnabod yr effaith y mae COVID-19 yn ei chael a darparu hyblygrwydd drwy ymestyn y dyddiad cyhoeddi terfynol ar gyfer cofrestr etholiadol ddiwygiedig 2020. Bydd hyn yn rhoi rhagor o amser i Swyddogion Cofrestru Etholiadol gynnal gweithgareddau canfasio, os bydd angen, gan eu galluogi i ystyried teilwra'r amserlen ar gyfer canfasio a chyhoeddi cofrestr etholiadol ddiwygiedig 2020 yn unol â'u hamgylchiadau lleol.

Mae rheoliad 2 yn darparu mai 1 Chwefror 2021 yw'r dyddiad terfynol erbyn pryd y mae rhaid i Swyddogion Cofrestru Etholiadol yng Nghymru gyhoeddi'r gofrestr llywodraeth leol ddiwygiedig ar gyfer 2020.

5. Ymgynghori

Ymgynghorwyd â'r Comisiwn Etholiadol yn unol ag adrannau 7(1) a (2)(e) o Ddeddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000. Ni wnaeth y Comisiwn Etholiadol argymhell unrhyw newidiadau i'r polisi. Ymgynghorwyd â Bwrdd Cydlynw Etholiadol Cymru a chytunodd y byddai'r hyblygrwydd ychwanegol hwn yn cael ei groesawu ac ystyriodd y gallai'r trefniadau iechyd y

cyhoedd presennol atal canfasiad blynyddol 2020 rhag cael ei gwblhau yn unol â'r amserlen arferol.

6. Asesiad Effaith Rheoleiddiol

Nid oes Asesiad Effaith Rheoleiddiol wedi cael ei gynnal gan y bydd gofyn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol ymgymryd â'r un gweithgareddau ag y byddent yn eu gwneud fel arfer, ond rhoddir dau fis ychwanegol iddynt eu cwblhau os bydd angen. O'r herwydd, nid ydym yn disgwyl y bydd unrhyw effaith o ran costau yn gysylltiedig â'r ddeddfwriaeth hon.

Gallai un effaith fach fod mewn perthynas ag asiantaethau gwirio credyd sy'n defnyddio'r gofrestr etholiadol i ddiweddarau gwybodaeth y maent yn ei chadw ar ffeiliau Gwiriad Credyd unigolion. Er bod cofrestr etholiadol yn cael eu diweddarau a'u cyhoeddi bob mis, nid yw'r diweddariadau misol hyn fel arfer yn cael eu cyhoeddi yn ystod y ddau fis cyn cyhoeddi'r gofrestr etholiadol ddiwygiedig derfynol, a allai olygu yn yr achos hwn efallai na fydd y cofnodion sydd gan asiantaethau gwirio credyd yn cael eu diweddarau ym mis Rhagfyr 2020 nac ym mis Ionawr 2021. Fodd bynnag, byddai hyn hefyd yn wir pan gynhelir etholiad yn ardal Swyddog Cofrestru Etholiadol rhwng 1 Gorffennaf a 1 Rhagfyr (gweler uchod). Nid ydym, felly, yn disgwyl y bydd hyn yn cael effaith sylweddol ar waith asiantaethau gwirio credyd.